ئاشی دەسەڵات، گەمژەیی رەعیەت دەیگێڕێ!!

نوری بێخاڵی

دەسپێك دەمەوێ ئەو راستییە بدرکێنم، کە بیرۆکەی ئەم ناونیشان و نووسینە دوور و نزیك پەیوەندی بەو پەندە کوردییەوە نییە کە دەڵێت: (ئاشی نەزان، خوا دەیگێڕێ)، چونکە زۆر لەوە دڵنیا و پشتڕاستم کە دەسەلآتی کوردی و کاراکتەرەکانی ئەوەندە زیرەك و لێزان و شارەزان، دەزانن چۆن و بە چ زمان و میکانیزمێك، بێباك لە پەرچەکرداری خەڵك بۆ چارەگە سەدەیەکی تریش هەر بەو ریتمەوە دەتوانن درێژە بە دەسەلآت و فەرمانڕەوایی و قەڵەمڕەوی خۆیان بدەن، هەروا دەکارن و بەبێ ئەوەی لە کاردانەوەیەك بترسن لەسەر بێدەنگی و خۆشباوەڕی شەقام کاوێژ بکەن، لەبەرئەوەی ناهوشیاری زۆرینەی هەرە زۆری خەڵکی ئێمە لە ئاستێکدایە، کە رێگای تێدەچێت شێتێك بەهەموو بێئاگایی و شێتێتی خۆیەوە و چۆنی بخوازێ و لەسەر ئەو ئاوازەی خۆی دەیەوێ، خەڵك بخاتە سەما!

بەهەرحاڵ بۆ ئەوەی لە تەوەر و مەبەستی سەرەکی نووسینەکەمان دوور نەکەوینەوە و خوێنەر بێ تاقەت نەبێت، راستەوخۆ بە قسەی بیرمەندێك دەچمە نێو ناوەڕۆك و ئامانجی بابەتەکەم، کە دەڵێ: (هەرگیز لە عارەبانچییەکی نەمسا گوێ بیستی ئەوە نابیت کە بڵێت —درووود بۆ قەیسەر_).

بێگومان لە پشتی ئەو دەستەواژەیەدا دەتوانین دونیایەك مانا و مەدلولی گرنگ بدۆزینەوە و بخوێنینەوە، رەنگە نزیکتر و جوانترینیان ئەوە بێت، کە هاوڵاتی کاسبکار و عارەبانچی و دەستگێڕی نەمسایی گەیشتوونەتە ئەو ئاستە بەرزەی هوشیاری و ئاگایی، کە درك بە ئەرك و مافەکانیان دەکەن و تێدەگەن، ئەوەی رۆژانە وەك داهاتێك دابینی دەکەن و بەهۆیەوە گوزەرانی خۆیان و خێزانەکانیانی پێ مسۆگەر دەکەن، بەری رەنج و ماندووبوون و شەونخونی و ئارەقەی نێوچەوانی خۆیانە، نەك دیاری و نوقڵآنە و بەخشیشی قەیسەر و پاشا..هوشیاری و ئاگاییەك لە رێگەیەوە بواری بۆ دەسەلآت نەهێشتۆتەوە، کە بتوانێ و بۆی بلوێ بە میزاج و ویستی خۆی خەڵك وەك مێگەل لێبخوڕێ و کۆیلەیان بکا..هوشیاری و ئاگاییەك بەرهەمەکەی ئەوەیە، کە بە هۆیەوە ئەو کاسبکار و عارەبانچی و دەستگێڕانە توانیویانە و دەتوانن بوون و بەها و سەروەری مرۆیی خۆیان بپارێزن، ئەمە و بەبێ ئەوەی خاوەن شکۆ و دەست وپێوەند و واعیزەکانی بتوانن تۆمەتی بێ ئینتمایی و هەست نەکردن بەبەرپرسیارێتی بەسەر خەڵکدا ببەشنەوە، کەچی لە حاڵەتێکدا ئەم هاوکێشەیە لەلای ئێمەدا رێك پێچەوانە بۆتەوە و خەڵکێکی زۆرمان هەیە (کە زۆربەیشیان بەقەد سووتووی جگەرەیەك لە حکومەت سوودمەند نەبوونە!) سەرەڕای راکە راکە و ماندوو بوونی رۆژانەیان بەدوای ژیان و پەیداکردنی پاروێ نان و دابینکردنی پێداویستییە سەرەتاییەکانیان، پێیان وایە ئەوان لەسای سەدەقە و خێر و بەخشیشی دەسەلآت دەژین، جا ئەگەر ئەمە ئەوپەڕی ناهوشیاری و نائاگایی

خەڵك و خۆبچووك كردنەوە و خۆ بەكەم زانینیان نەبێت لەبەرامبەر دەسەڵات و حكومەتێكدا، كە لە ماوەی پانزە ساڵ نەیتوانییوە وەك پێویست سەرەتاییترین ماف و داخوازی و پێداویستی خەڵك دابین بكات، ئەی دەبێ چی بگەیەنێت؟!

زۆر باش بەبیرم دێت و نە هێندە لەمێژە و نە هی ئەوەشە كەستان نەیزانن، كە لە باوك و باپیرو ریش سپییەكانمان گوێمان لێ دەبوو، حكومەت خوای سەر عاردانە و ئێمەی میللەتیش شتێك نین دەرەقەتی بێین، بۆیە باشترە رابێین، ئاخر حكومەت كەروێشك بە عارەبانە دەگرێ و ئێمەش رەعیەتی ئەوین و كێ بێتە سەر حوكم بە كەیفی خۆی وەك خوری مەڕ دەمانبڕێتەوە...رەنگە تا ئەو چركەیەش وێڕای ئەو قوربانییە گیانی و ماڵییە زۆر و زەوەندەی خەڵكی كورد بۆ شۆڕش و ئازادی دای، بەڵام هەر بەو كولتورە دەقمان گرتبێ ولەو خەوە قوڵە بێدار نەبووبینەوە، كە ئەوەی ئەمڕۆ هەیە بەری رەنجی خەڵك و موڵكی هەمووانە.

ئاخر چۆن سەیرت پێ نەیەت و عەقڵت نەوەستێ، كاتێ لەم وڵاتە دەبینی هاوڵاتی زستانان رۆژ تا ئێوارە بەدوای سوتەمەنی راكە راكەی بێت و هاوینانیش بۆ چۆڕێ ئاو و كاتژمێرێك كارەبا بنوزێتەوە، چش لە خانەوادەی ئەو شەهید و ئەنفالكراوانەی ئێستاش لە ژێر كەلاوە و بە نانێكی مەمرە ومەژی شەو دەكەنەوە رۆژ، كەچی هەمان ئەو هاوڵاتییە موچركی حزبایەتی كوێر بەلەشیدا دێت و بۆ خۆیشی كە لەبەر قرچەی گەرمای هاوینانی بێ ئاو و سەهۆڵ و كارەبادا، لە دوكانە بنمیچ رووخاوەكەیدا بەرامبەر هەندێ وردەواڵە نووشتاوەتەوە، چییە داخوا تا ئێوارە دینارێك قازانج دەكات، یان نا، بۆ ئەوەی قووتی رۆژانەی مناڵەكانی دابین بكات،كەچی بەو پەڕی رووقایمی و پڕ بەگەروی دەڵێ: خوایە تەمەنی ئەم حكومەتە درێژ بكەیت..كاراكتەر و كاربەدەستەكانی لە بەلاَ و كارەسات بپارێزیت، یان لە مەجلیساندا دەبێتە دەمڕاست و ریش سپی دەسەڵات و خەڵك ئامۆژگاری دەكات، كە هەقە رۆژانە نانێك بخۆن و هەژدە بۆ فلانە حزب بكەنە خێر..دوای هەر پێنج فەرزی نوێژ بە كۆشی نزاوە روو لە ئاسمان بكەن و لە خوا بپاڕێنەوە دەست بە باڵی فیسارە سەركردە و كاربەدەستە بگرێت؟!

ئەوەی كە دەیخوێننەوە نە زیادەڕۆییە و نە خەیاڵ، بەڵكو رۆژانە لێرە و لەوێ ئەم حاڵەتانە دەبینین، كە چۆن هاوڵاتی كورد بەوپەڕی خۆشحاڵییەوە، لەگەڵ ئەوەی كە بچوكترین داخوازی مناڵەكانی پێ نایەتەدی و سادەترین پێداویستی خێزانەكەی بۆ دابین ناكرێ و خاوەنی بستێ زەوی و مەئوایەكی شیاو نییە بۆ ژیان و حەسانەوە و ئۆقرەگرتن، چەشنی هەر كەسێكی ئاسایی و وەك سەرەتاییترین مافی هاوڵاتیبوون و ژیان، نەیتوانیوە و ناتوانێ بخوا و بخواتەوە و بپۆشێ و گەشت بكا و ژیانێكی ئارام و ئاسوودە و بەختەوەر لە خەونیشدا میوانی نابێت، كەچی هەر هەمان ئەو هاوڵاتییە لە بەرامبەر رێكپۆشی و ناز و نیعمەت و عەیش و نۆشی مناڵی بەرپرس و كاربەدەست و سەركردەكان و بەختەوەری خێزانەكانیان و ئەو بەهەشتانەی، كە لە خانو وڤێللا و زەوی و ئۆتۆمۆبیلی مۆدیل بەرزی سفر كیلۆمەتر بۆ خۆیان دروستیان كردووە، ئەو هاوڵاتییە دێت و روو قایمانە لە قاپی خوا دەپاڕێتەوە دەست بە تەمەنی حكومەت بگرێ و لە

تەمەنی ئەو بخاتە سەر هی سەرکردە و کاربەدەستان، تا ئەوان شەوەکانی خۆیانی پێ سوورتر بکەن و سك و گیرفانیان قەڵەوتر بێت!!

ئەو حاڵەتەی خۆشباوەڕی و سەرلەقاندن و رازیبوون و بێ دەنگی و بێ هەڵوێستی خەڵك "بەزۆرێك لەوانەش کە گوایە رۆشنبیر و دەستەبژێرن" و نەبوونی پەرچەکداریان (بە شێوازی دیموکراسی و شارستانییانە) بۆ گوزارشتکردن لە داخوازی و مافەکانیان لە ئاست ئەو بێدادی و نایەکسانییەی خەریکە هەناوی کۆمەڵگا دەخوا، رێك نموونەی سەربوردە و قسەی ئەو پێشمەرگە دێرینەم بیر دەخاتەوە، کە دەیگوت:

دوای بیست و ئەوەندە ساڵەی بێ پچڕانەوە و خۆبەدەستەوەنەدان و بێ فایلداری ژیانی پێشمەرگایەتی، بە هەوراز و لێژ و ماندوو بوون و برسێتی و تینوێتی و شەونخوونی و شەڕی دەستەویەخەی دوژمن، کەچی دوای راپەڕین لە کۆبوونەوەیەکی رێکخستنی حزبدا، بابای سەرکردە و بەرپرسمان مزگێنی ئەوەی داینێ، کە ئیدی رۆژانی سەخت و نەهامەتی و بێ ئومێدی گوزەشتن و تازە بواری کار و ژیان ئەوەندە زۆر و فراوان دەبێ، نەك بەشی ئێوە و ماندوو بوونتان دەکات، بگرە لە هی خەڵکیش زیاتر دەبێت، دڵنیابن زۆر نابا هەر کە کەوتینە سەرپێ و رەوش ئارام بووەوە، کرێکاری و کۆڵکێشی سنوورەکان ئەوەندە زۆر دەبێت باوەڕ ناکەن و سەرتان سوڕ دەمێنێ.

ئەوی پێشمەرگەی دێرین، کە ئێستاش تۆز و دوکەڵی شەڕ و سەنگەرەکان بە سیمایەوە دیارە و هیلاکی رۆژانی خەبات بە جەستەیەوە دەبینرێ و کەم شوێن لە جەستەی ماوە گولله نەیپێکابێت، بە هەناسەیەکی قوڵی پڕ ئەسەفەوە گوتی:

زۆر سەیرم هات، ئەو دەمیش زۆر لە ئامادەبووان بەو مزگێنییە شاگەشکە بوون و کەوتنە چەپڵەڕێزان و سەربادان، ئیدی ئەو کات تێگەیشتم (ئاش لە خەیاڵێك و ئاشەوان لە خەیاڵێکی تر)، بەوەی کە ئەوەی دوێنێ کردمان و بینیمان تەنها لێ لێیە، لۆ لۆکەیش لە سەردەم و رۆژگاری دوای راپەڕین و ئازادیدا دەبێ لەسەر حیسابی خۆمان و لەبەرژەوەندی ئەوان تەواو بکەین..ئەوە نییە پەندەکە دووبارە دەبێتەوە، کە چۆن دوێنێ نەدەبوو سەرکردە و سیاسی و لێپرسراو و فەرماندە بکوژرێن، چونکە عەقڵ و داینەمۆی شۆڕش و داڕێژەری پلانەکانی شەڕ و سەرکەوتن بوون، ئەمڕۆش نابێت ئەوان (با هەندێ جار شەیتان زەللەی بە بەعزێکیشیان بردبێ و فایلیان هەبێت!)، ناکرێ بێ خانوو و کۆشك و ڤێللا و زەوی و پارە و ئۆتۆمبیلی جوان و خێزانی بەختیار و مناڵی شازادە ژیان بن، نابێ چرا لە ماڵەکانیان ببڕێ و گوڵی باخچەکانیان لە بێ ئاوی بژاکێ و هاوینان ئارەقە بکەن و مێشوولە بێزاریان بکا و زستانان بێ ئاگردان و سووتەمەنی بن، ئاخر ئەوان وەك دوێنێ، بۆ ئەمرۆش عەقڵی کارگێڕی و بەڕێوەبردن و دیبلۆماسیەت و چەسپاندنی یاسا و ئەتەکێتی مەدەنیەتن..ئێمەی پێشمەرگەش چۆن دوێنێ بەچۆڕێ ئاوی نێو مەتارەکان و نوردیێ نانی رەق و فیشەکدان و تەنها ورەوە، کۆڵ هەڵگری کاروانی دوور و سەختی داستان و چالاکییەکان بووین و چنگە ڕنێمان لەگەڵ سەختی و دژوارییەکاندا دەکرد و هاوڕێ لەگەڵ شریقەی تفەنگەکانماندا

سەنگەری شەڕ و بەرگریمان ئاوەدان دەکردەوە و بە قەڵغانی سنگمان و خوێنی ئاڵمان بەرهێرشی دوژمنانمان دەگرت، ئەمڕۆش دەبێ هەر بەو دەستی زبرەوە عارەبانەکانی سەوزە و میوە و وردەواڵە راکێشین و بەو هیلاکی جەستەمانەوە کۆڵکێشی قەیسەرییەکان بین و تینی گەرماش ئەو بڕە هێزە ماسولکەییەی ماومانە بپوکێنێتەوە و کرێکاری بیناکردنی کۆشك و تەلار و بالآخانەی ئەوانی سەرکردە و فەرماندە و کاربەدەست بین، بەس بۆ ئەوەی هیچ نەبێت ئێوارەیەك مناڵەکانمان بە سکێکی کەمێك تێرەوە سەرخەوی ناو کەلاوە بێ رووناکییەکانمان بشکێنن، کە بەکرێمان گرتوون.